

Archeo-rapport 205

Het archeologisch vooronderzoek aan de Hendrik van Veldekesingel te Hasselt

Annelies De Raymaeker & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2014
Studiebureau Archeologie bvba**

Archeo-rapport 205

Het archeologisch vooronderzoek aan de Hendrik van Veldekesingel te Hasselt

Annelies De Raymaeker & Maarten Smeets

**Kessel-Lo, 2014
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeo-rapport 205 Het archeologisch vooronderzoek aan de Hendrik van Veldekesingel te Hasselt
---

Opdrachtgever:	Cores Development
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Annelies De Raymaeker Maarten Smeets
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2014/12.825/6

Studiebureau Archeologie bvba
Jozef Wautersstraat 6
3010 Kessel-Lo
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2014, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Administratieve gegevens

Opdrachtgever	Cores Development, Heistraat 71, 2610 Wilrijk
Uitvoerder	Studiebureau archeologie bvba
Vergunningshouder	Vanessa Vander Ginst
Beheer en plaats opgravingsgegevens	Deze gegevens werden na het onderzoek overgemaakt aan de opdrachtgever.
Beheer en plaats vondsten en stalen	De vondsten en stalen werden na het onderzoek overgemaakt aan de opdrachtgever.
Projectcode	2014/007
Vindplaatsnaam	Hasselt, van Veldekesingel
Locatie	Limburg, Hasselt, Hendrik van Veldekesingel
Kadasternummers	Afdeling: 6, Sectie: F, perceelsnummers: 35B, 51Z, 53E
Lambertcoördinaat 1	X: 716511.79 Y: 680693.62
Lambertcoördinaat 2	X: 716549.50 Y: 680699.81
Lambertcoördinaat 3	X: 716529.65 Y: 680474.68
Lambertcoördinaat 4	X: 716465.49 Y: 680475.34
Kadasterplan	Zie fig. 1.2
Topografisch plan	Zie fig. 1.1
Begindatum	05/02/2014
Einddatum	05/02/2014

Onderzoeksopdracht

Verwijzing Bijzondere voorwaarden	Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Hasselt, van Veldekesingel
Archeologische verwachtingen	In de buurt werden, weliswaar op een droger terrein, Romeinse metalen vondsten gedaan (CAI 55117).
Wetenschappelijke vraagstellingen	<ul style="list-style-type: none"> - zijn er sporen aanwezig? - zijn de sporen natuurlijk of antropogeen? - hoe is de bewaringstoestand van de sporen? - maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren? - behoren de sporen tot één of meerdere periodes? - welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?
Aard van de bedreiging	Het projectgebied is volgens de bvw ca 1 ha groot, maar volgens de bouwheer slechts 0,5 ha omdat de plantsoen tussen beide gebouwen al is aangelegd en niet tot de bouwzone behoort. Er worden appartementen, commerciële ruimtes en ondergrondse parkeerplaatsen gerealiseerd.

Randvoorwaarden	Zie bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische prospectie met ingreep in de bodem: Hasselt, van Veldekesingel
-----------------	---

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Algemene inleiding en situering van het project	p. 3
1.1 Inleiding	p. 3
1.2 Beschrijving van de vindplaats	p. 3
1.3 Fysiografie	p. 5
1.3.1 Lokale topografie en hydrografie	p. 5
1.3.2 Bodemeenheden rond de site en hun eigenschappen	p. 6
1.4 Archeologische voorkennis	p. 6
1.5 Onderzoeksopdracht	p. 9
Hoofdstuk 2 Werkwijze	p. 11
Hoofdstuk 3 Resultaten van het sporenbestand	p. 15
3.1 Stratigrafie en profielen	p. 15
3.2 Bespreking van de sporen	p. 16
Hoofdstuk 4 Besluit	p. 19
Bijlagen	p. 21
Bijlage 1: Sporeninventaris	p. 23
Bijlage 2: Grondplan	p. 25

Hoofdstuk 1   Algemene inleiding en situering van het project

1.1 Inleiding

Naar aanleiding van de geplande bouw van appartementen, commerciële ruimtes en ondergrondse parkeerplaatsen aan de Hendrik van Veldekesingel te Hasselt werd door Onroerend Erfgoed een archeologisch vooronderzoek in de vorm van proefsleuven opgelegd (2014-007).

Het onderzoek werd door Cores Development aan Studiebureau Archeologie bvba toevertrouwd en het terreinwerk werd uitgevoerd op 5 februari 2014.

1.2 Beschrijving van de vindplaats

Het projectgebied beslaat ca. 1 ha en is omsloten door de Hendrik van Veldekesingel in het oosten en de Spoorwegstraat in het noorden, en grenst zowel in het noordoosten als in het zuiden aan bestaande bebouwing (fig. 1.1 en fig. 1.2).

Binnen de archeoregio's (fig. 1.3) is het projectgebied gesitueerd in de (zand)leemstreek.

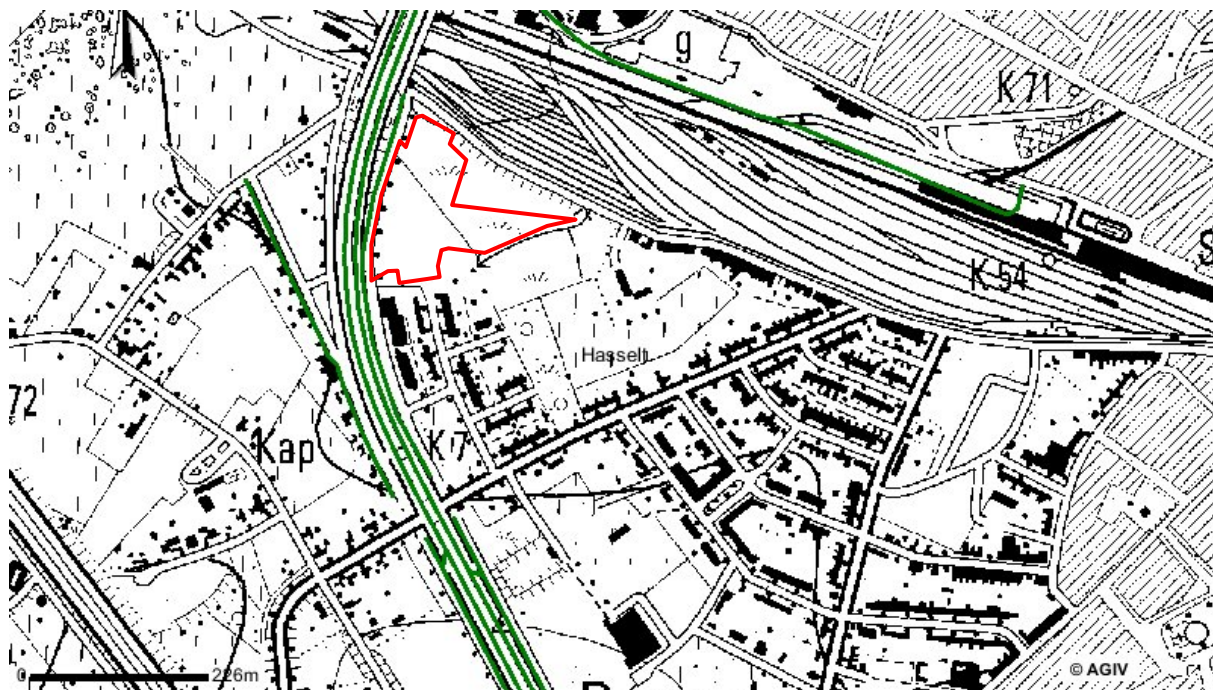

Fig. 1.1: Topgrafische kaart met aanduiding van het projectgebied¹.

¹ www.agiv.be

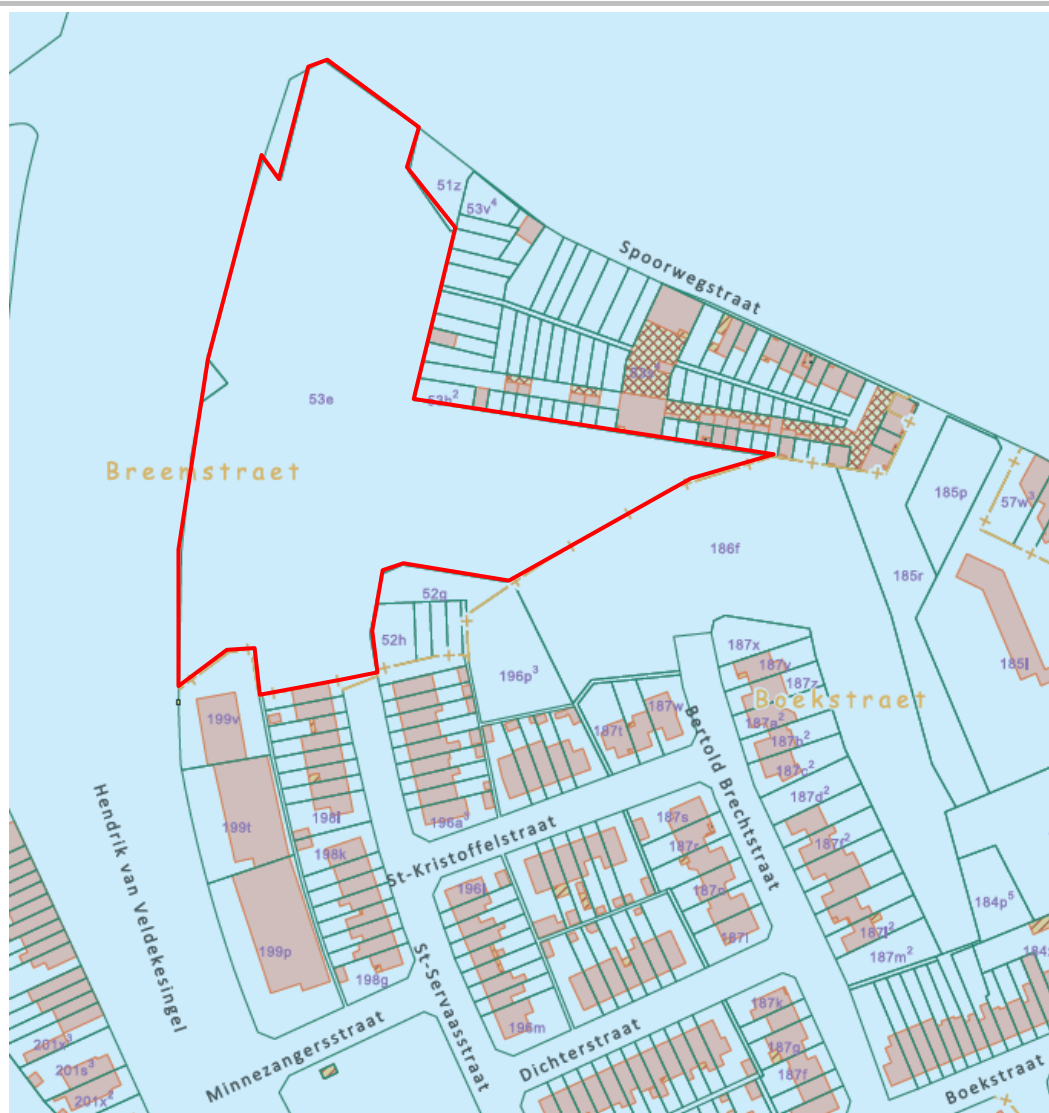

Fig. 1.2: Kadasterkaart met aanduiding van het projectgebied².

Lambertcoördinaat 1	X: 716511.79 Y: 680693.62
Lambertcoördinaat 2	X: 716549.50 Y: 680699.81
Lambertcoördinaat 3	X: 716529.65 Y: 680474.68
Lambertcoördinaat 4	X: 716465.49 Y: 680475.34

² www.minfin.fgov.be

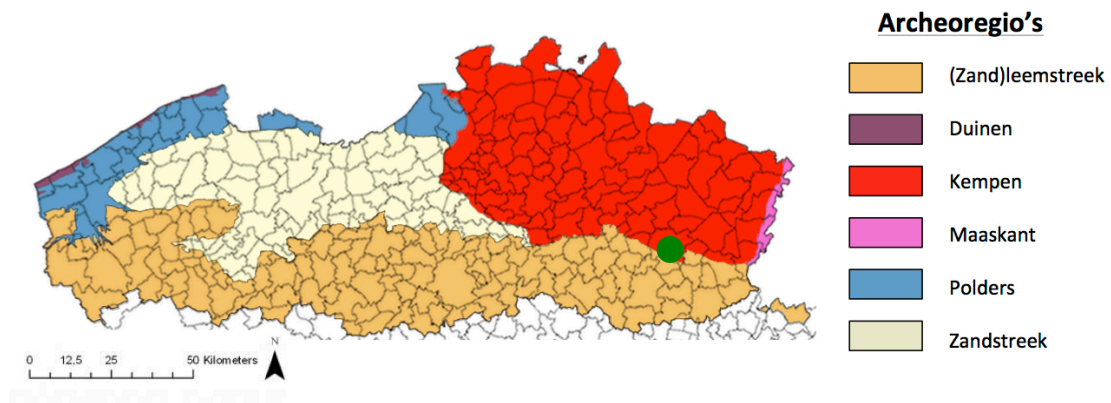

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's³.

1.3 Fysiografie

1.3.1 Lokale topografie en hydrografie

Het onderzoeksgebied ligt op een hoogte 40 m TAW. Het oppervlak helt af naar het midden van het terrein, om terug te hellen naar het zuiden (fig. 1.4). De afwatering gebeurt via de Dormaalbeek (fig. 1.5). Deze behoort tot het Demerbekken.

Fig. 1.4: Lengteprofiel van het oppervlak en de helling in het projectgebied⁴.

³ <https://onderzoeksbalans.onroerendergoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

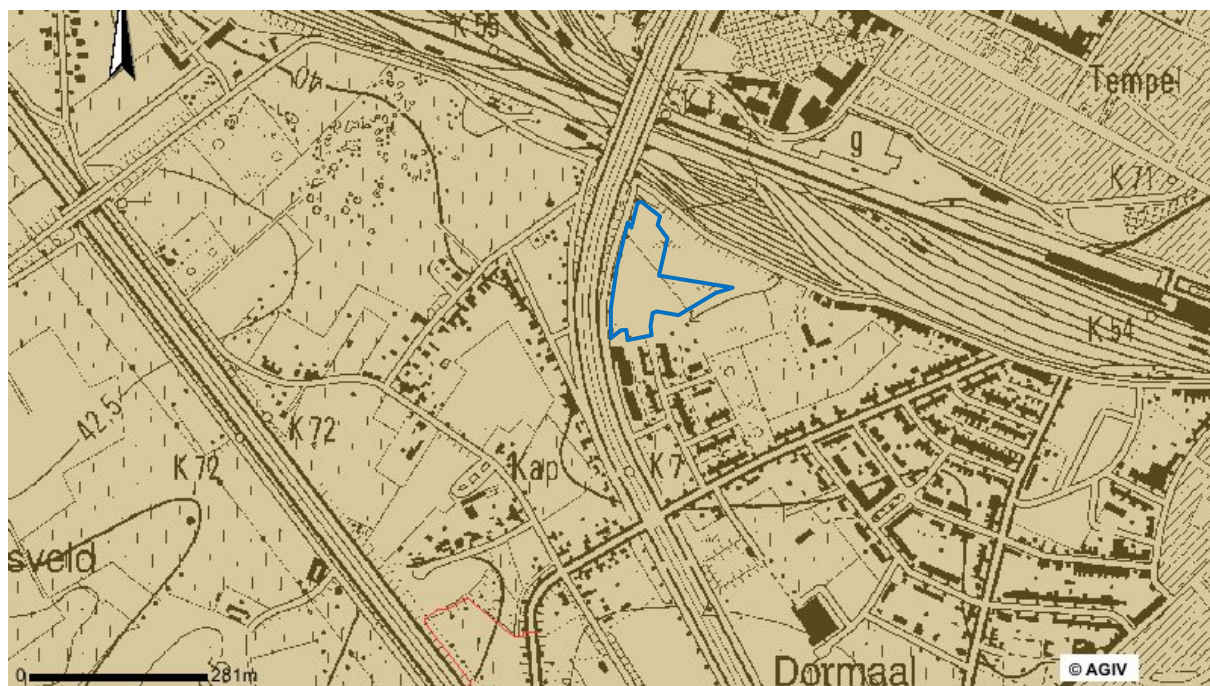

Fig.1.5: Topografie en hydrografie rond het aangeduide onderzoeksgebied⁵.

1.3.2 Bodemeenheden rond de site en hun eigenschappen

Het projectgebied ligt volgens de bodemkaart op Phcz-gronden (fig. 1.6). Dit zijn natte licht-zandleemgronden met verbrokkelde textuur B horizont (Phc), grover wordend in de diepte (Phcz). Het profiel wordt gekenmerkt door een sterk hydromorfe, gedegradeerde grijsbruine podzolachtige bodem, met doorgaans duidelijk podzolisatie aan de top⁶. De Ap (A₁) is donkergrijs en sterk humeus, soms 40cm dik. Hij rust op een sterk gebleekte A₂g met roestkleurige, verkitten ijzerconcreties. De Bt heeft naast verharde Bt resten, wit-grijze uitlogingsvlekken en grote contrasterende roestvlekken, die diffuus worden in de ondergrond. Meestal is de ondergrond op matige diepte (80-125cm) zandiger.

1.4 Archeologische voorkennis

Op de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) (fig. 1.7) is in de directe omgeving van het projectgebied slechts 1 vindplaats geregistreerd. Het gaat om de vindplaats van een Romeins metalen voorwerp en van Romeins aardewerk (CAI55117).

Op de Ferrariskaart (1771-1778) (fig. 1.8) en de Atlas der Buurtwegen (fig. 1.9) zien we dat het projectgebied niet bebouwd was.

⁴ Projectie via Google Earth.

⁵ www.agiv.be

⁶ Baeyens 1975: 55.

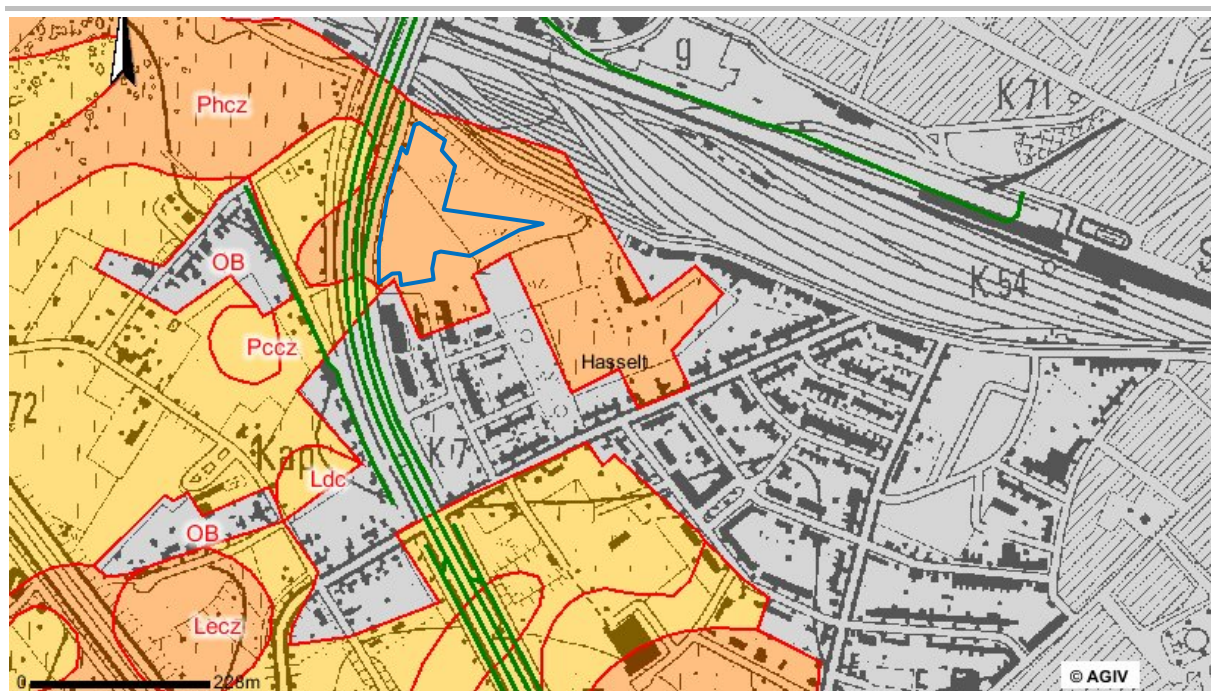

Fig. 1.6: Overzicht van het bodemlandschap met aanduiding van het onderzoeksgebied⁷.

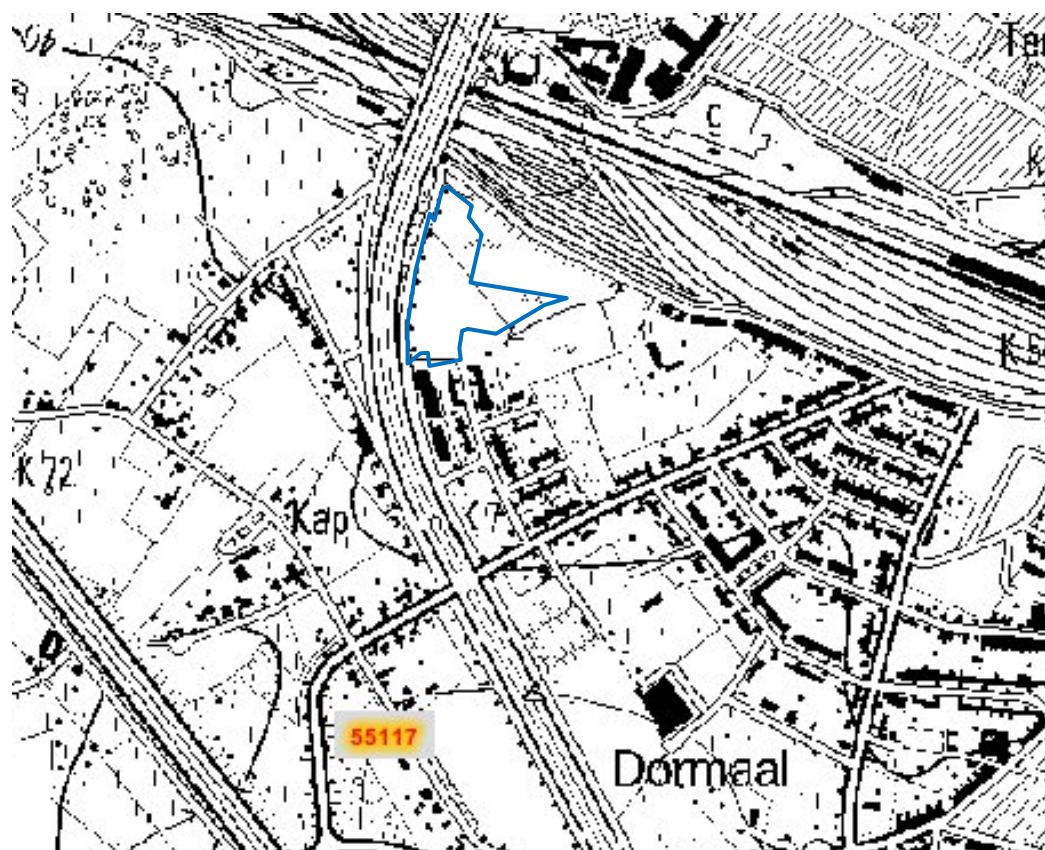

Fig. 1.7: Uittreksel uit de CAI met situering van het projectgebied⁸.

⁷ www.agiv.be

⁸ <http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai/#>

Fig. 1.8: Uittreksel uit de Ferrariskaart met situering van het projectgebied⁹.

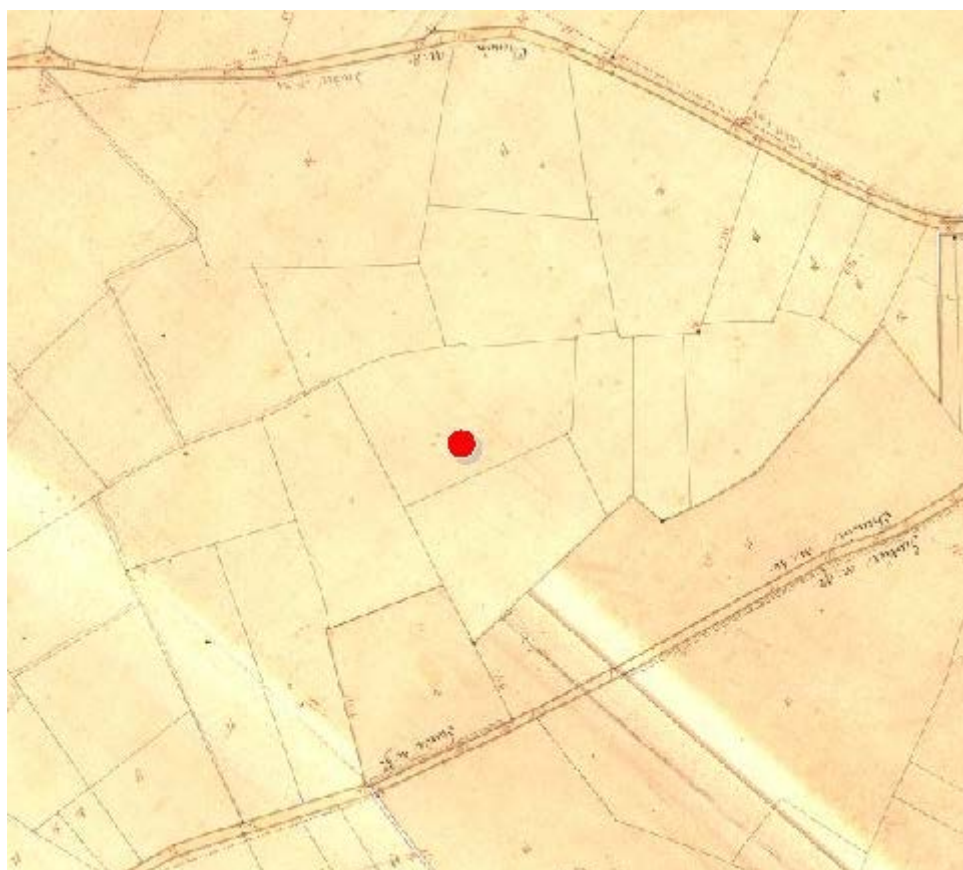

Fig. 1.9: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen met situering van het projectgebied¹⁰.

⁹ www.geopunt.be

¹⁰ <http://www.limburg.be/Limburg/gislimburg/Geoloketten.html#buurtwegen>

1.5 Onderzoeksopdracht

Het doel van deze prospectie met ingreep in de bodem is een archeologische evaluatie van het terrein. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- Zijn er sporen aanwezig?
- Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
- Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Hoofdstuk 2   Werkwijze

Na contact met de bouwheer bleek de bouwaanvraag slechts betrekking te hebben op een gedeelte van de percelen opgenomen in de opgravingsvergunning (35 B, 51 Z en 53 E) (fig. 2.1). Perceel 51 Z valt volledig buiten de aanvraag. De bouwaanvraag zou ook enkel betrekking hebben op een gedeelte van perceel 53 E, waarvoor een kadastrale opdeling lopende is.

Op een deel van het projectgebied (te midden van de twee bouwblokken van de bouwaanvraag) was tevens reeds een groenzone aangelegd (fig. 2.1). Dit gebied kon bijgevolg niet onderzocht worden.

De zuidelijke zone van het projectgebied werd in overleg met Onroerend Erfgoed niet onderzocht. Ter hoogte van de voorziene proefsleuven was namelijk reeds grond afgegraven en waren nutsvoorzieningen ingeplant (fig. 2.2 en fig. 2.3). Bovendien werd een groot gedeelte van het terrein ingenomen door een infopaneel.

Op de noordelijke zone van het projectgebied werden conform de opgelegde voorschriften sleuven aangelegd met een graafmachine op rupsbanden met een platte graafbak (fig. 2.4). Er werden 2 proefsleuven aangelegd. Per proefsleuf werd een diepere profielput aangelegd in functie van de bodemkundige registratie. Aangezien vooral het zuidelijk gedeelte van deze zone verstoord bleek te zijn en er geen sporen aangetroffen werden, werd in overleg met Onroerend Erfgoed afgezien van het plaatsen van kijkvensters.

De aanwezige sporen werden opgeschaafd, gefotografeerd en beschreven. Zes sporen werden gecoupeerd om de diepte, aard en de bewaringstoestand van de sporen te achterhalen. De contouren van de proefsleuven, de locatie van de proefputten, de sporen en de maaiveldhoogtes werden digitaal topografisch ingemeten.

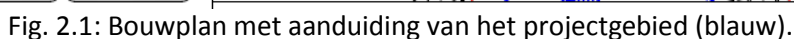

Fig. 2.1: Afgravingen in het zuidelijke deel van het projectgebied.

Fig. 2.2: Reeds aangelegde nutsvoorzieningen in het zuidelijke deel van het projectgebied.

Fig. 2.4: Aanleg van sleuf 2.

Hoofdstuk 3 Resultaten van het sporenbestand

3.1 Stratigrafie en profielen

In profiel 1, in het noorden van sleuf 1, werden er 4 lagen geïdentificeerd (fig. 3.1). H1 is een lichtbruine laag met een golvende onderzijde en een gemiddelde dikte van 20 tot 40 cm. In deze laag werd op meerdere plaatsen worteldoek aangetroffen. H2 is een donkergrijs pakket. Deze laag bevat zeer veel baksteen en bouwafval en is ongeveer 40 tot 50 cm dik. Hieronder zit een lichtgrijsgele laag met kleine roestvlekken van ongeveer 20 cm dik (H3), gevolgd door een donkerbruinge laag met roestvlekken en ijzerconcreties, vermoedelijk een Bt-horizont. Onderaan het profiel was de grond zeer zandig.

In het tweede profiel, aangelegd in het zuiden van sleuf 2, werden ook 4 lagen geregistreerd (fig. 3.2). Bovenaan bevond zich een lichtbruingrijze laag (H1) met een dikte van ca. 30 cm, gevolgd door een ca. 50 cm dikke lichtgrijsbruine laag met donkergrijze vlekken. De grens tussen deze twee lagen is redelijk scherp. Laag 3 is een donkergrijs pakket met een golvende onder- en bovenzijde van gemiddeld 50 cm dik. Hieronder (H4) bevindt zich een lichtgeelgrijze laag.

De lagen H1 in profiel 1 en H 1 en H2 in profiel 2 lijken ophogingspakketten te zijn. Mogelijk is het terrein eerder ontzood geweest en heeft men het vervolgens weer opgehoogd met aangevoerde grond. De grijze lagen zijn mogelijk oude bouwvoren.

Het terrein bevond zich algemeen ook in een zeer geaccidenteerde toestand met putten en rijsporen van zware rupsvoertuigen. Vooral aan de zuidzijde van het de aangelegde sleuven was het terrein verstoord door deze ingrepen.

Fig. 3.1: De bodemkundige opbouw ter hoogte van profiel 1.

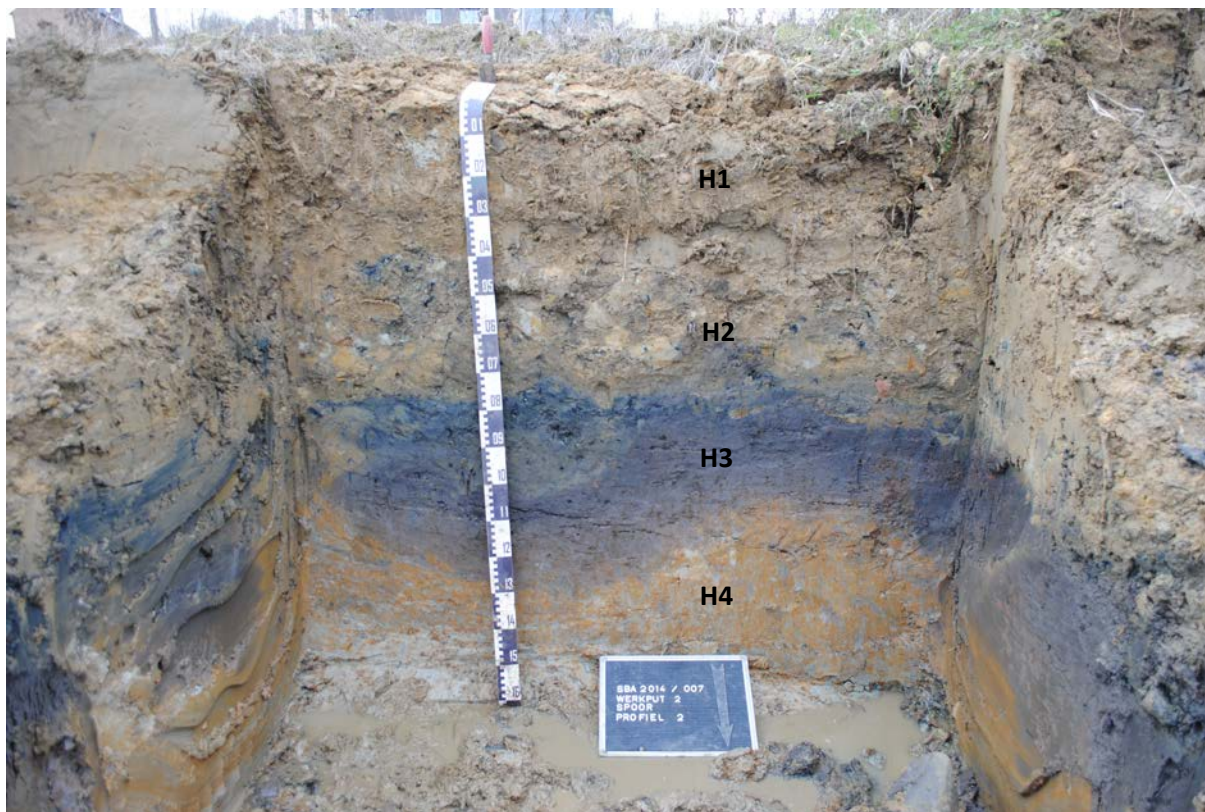

Fig. 3.2: De bodemkundige opbouw ter hoogte van profiel 2.

3.2 Bespreking van de sporen

Er werden in totaal 8 sporen geregistreerd (fig. 3.3). Zes sporen hiervan werden gecoupeerd. De sporen 1, 2, 3, 6 en 8 bleken natuurlijk te zijn.

Alle sporen werden in de noordelijke helft van het projectgebied gevonden; de zuidhelft bleek dieper verstoord te zijn.

De sporen 4 en 5 waren gelijkaardige, recente paalkuilen. Spoor 4 doorsneed een ploegspoor (fig. 3.4).

Spoor 7 was een gracht. Deze was ongeveer 120 cm breed en zuidoost- noordwestelijk georiënteerd (fig. 3.5). Door zijn lichtgrijze vulling was de gracht redelijk scherp afgelijnd tegen de moederbodem. De gracht werd gecoupeerd langsheen de westrand van de sleuf. Doordat het terrein zeer drassig was, is de coupe ingestort alvorens een foto genomen kon worden of de coupe getekend was (fig. 3.6). Wel was te zien dat de gracht onder het verstoringspakket door ging.

Er werden geen vondsten aangetroffen tijdens het onderzoek.

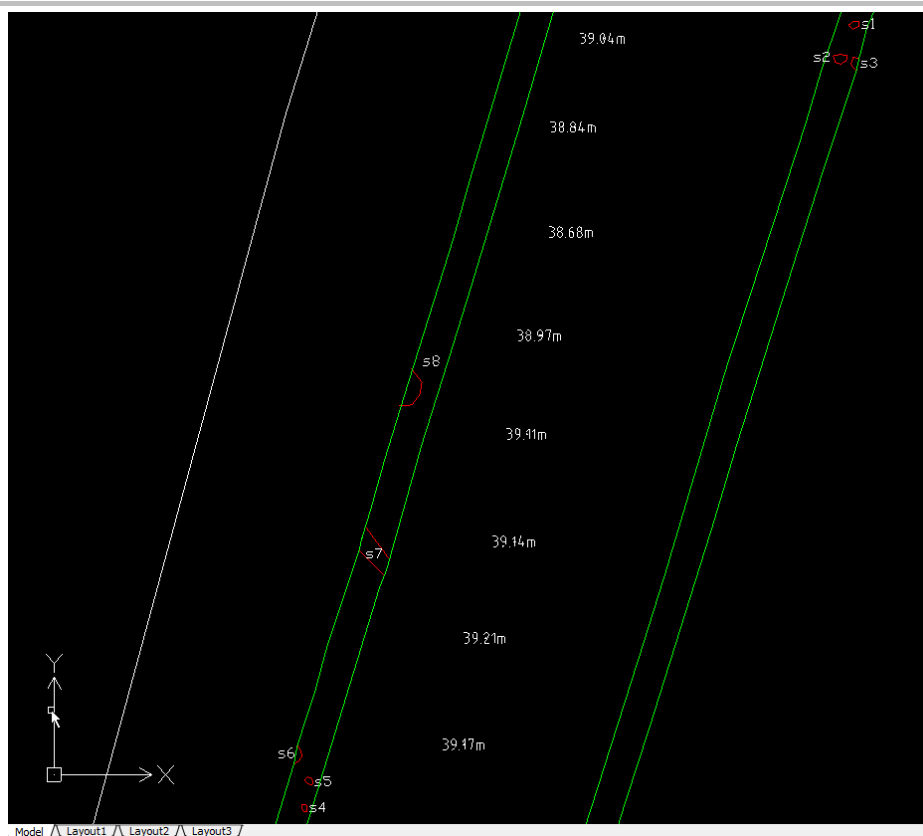

Fig. 3.3: Detail van de aangetroffen sporen in sleuf 1 en sleuf 2.

Fig. 3.4: Paalkuil S 4 doorsnijdt een ploegspoor.

Fig. 3.5: Vlakfoto gracht S 7.

Fig. 3.6: Coupe S7, na instorten profiel.

Hoofdstuk 4   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Daarom werd een archeologisch vooronderzoek in de vorm van een proefsleuvenonderzoek gevraagd om de archeologische potentie van het terrein in te schatten. Hierbij moeten minimaal volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

-Zijn er sporen aanwezig?

In de noordelijke zone van de twee aangelegde sleuven werden 8 sporen aangetroffen, waarvan er vijf na coupe natuurlijk bleken te zijn. Verder werden twee recente paalkuilen aangetroffen en één gracht.

-Zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?

Drie van de 8 sporen zijn antropogeen.

-Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?

De bewaring van de sporen in de noordelijke helft van het projectgebied was goed. De zuidhelft was verstoord.

-Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?

Niet van toepassing.

-Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?

Niet van toepassing.

-Welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

Gezien de resultaten van het vooronderzoek wordt geen vervolgonderzoek geadviseerd.

Tijdens het onderzoek werd vastgesteld dat er binnen de grenzen van het projectgebied geen archeologische waarden bevinden. Daarom lijkt een verder archeologisch onderzoek niet verantwoord. Het officieel vrijgeven van het terrein gebeurt door Onroerend Erfgoed.

Ondanks het vrijgeven van het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

-het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)

-en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011

Het archeologisch vooronderzoek aan de Hendrik van Veldekesingel te Hasselt

---

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bijlagen

Bijlage 1 Sporeninventaris

Spoor	Sleuf	Vlak	Aard	Vorm	Aflijning	Kleur	Textuur	Bijmenging	Afmetingen LxBxD (cm)
1	1	1	Natuurlijk	Cirkel	ReD	Gr m. LGr en LBr	L>Z	Fe, HK, BC	49x48x
2	1	1	Natuurlijk	Ovaal	ZeD	LGr m. LBr	L>Z	Fe, BC, HK	77x52x
3	1	1	Natuurlijk	Ovaal	ReS	DGr m. LGr-Br vl.	L>Z	Fe, BC	+61x40x
4	2	1	Paalkuil	Ovaal	ReD	DGr m. LGr	L>Z	Fe, BC, HK	42x36x
5	2	1	Paalkuil	Ovaal	ZeD	DGr m. LGr	L>Z	Fe, HK, BC	60x40x
6	2	1	Natuurlijk	Ovaal	ReD	DGr m. LGr	L>Z	HK	50x+28x
7	2	1	Gracht	Langwerpig	ReS	DGr	L>Z		x120x
8	2	1	Natuurlijk	Cirkel	ReD	LGr m. LBr	L>Z		200x80x

Afkortingen:

Aflijning:

Re Redelijk
Ze Zeer

S Scherp
D Diffuus

Kleur:

L- Licht
D- Donker

Br Bruin
Gl Geel
Gr Grijs
Zw Zwart

m. met
vl. vlekken

Textuur:

Z Zand
L Leem

Bijmenging:

BC Bouwceramiek
HK Houtskool
Fe IJzerconcreties

Het
arc
he
olo
gisc
h
voo
ron
der
zoe
k
aan
de
He
ndr
ik
van
Vel
dek
esi
nge
l te
Has
selt

Bijlage 2 Grondplan

